

Conf. univ. Dr. GHEORGHE MĂRGĂRIT

DREPT PENAL ROMÂN PARTEA GENERALĂ

**REDACTAT CONFORM NOULUI COD PENAL
AL ROMÂNIEI ADOPTAT PRIN LEGEA
NR. 286 DIN 17 IULIE 2009 PUBLICATĂ ÎN MONITORUL
OFICIAL AL ROMÂNIEI NR. 510 DIN 24 IULIE 2009**

Ediția a IV-a revăzută și adăugită

Copyright © 2013, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MĂRGĂRIT, GHEORGHE

Drept penal român : partea generală / Gheorghe
Mărgărit. Ediția a IV-a revăzută și adăugită - București :
Pro Universitaria, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-796-3

343(498)

„Ceea ce face puterea legii e dreptatea pedepsei, mai degrabă decât asprimea ei.

Oricât de puțin ai fi răsfoit istoria națiunilor, îți dai seama de trebuința legilor; ele fac gloria și reazimul statelor care niciodată n-au căzut decât odată cu ele.

În general pedepsele morale sunt mai de folos decât cele corporale, întru îndreptarea celui vinovat.

Scopul legii este de a înfăptui în societate, cel puțin în parte, ordinea morală.”

MONTESQUIEU (1689-1755)

Acest manual universitar se adresează atât studenților, magistraților, avocaților, polițiștilor cât și celor care vor să cunoască dreptul penal cuprinzând toate elementele de studiu teoretic dar și practic de drept penal necesare însușirii noțiunilor de bază ale acestei ramuri de drept dându-se chiar și soluții în unele probleme de jurisprudență mai puțin dificile.

Manualul cuprinde spețe practice privind instituțiile de drept studiate, adaptate modificărilor aduse de noul Cod penal și care îi vor ajuta pe cititori la o mai bună înțelegere a dreptului penal.

Manualul este redactat potrivit noului Cod penal al României adoptat prin Legea nr. 286 din 17 iulie 2009 și publicat în Monitorul Oficial al României nr. 510 din 24 iulie 2009 cu toate modificările până la 15 septembrie 2013.

AUTORUL

ABREVIERI

alin.	alineat
s.n.	sublinierea noastră
ș.a.	și alții
C. pen.	Codul penal
C. proc. pen.	Codul de procedură penală
C. civ.	Codul civil
Col. pen.	Colegiul penal
Î.C.C.J.	Înalta Curte de Casație și Justiție
C.S.J.	Curtea Supremă de Justiție
sent. pen.	sentință penală
D.	Decret
Ed.	Editura
M. Of.	Monitorul Oficial
C. Apel	Curtea de Apel
Trib. Jud.	Tribunalul județean
Judec.	Judecătorie
op. cit.	operă citată
p.	pagina
R.R.D.	Revista română de drept
R.D.P.	Revista de drept penal

CAPITOLUL I LEGEA PENALĂ ȘI DREPTUL PENAL

A. Introducere

Sunt necesare regulile de constrângere în societate?

Ce este legea penală?

Iată două întrebări la care ținem să răspundem la început.

S-a susținut, nu de puține ori, că despre cunoașterea legii trebuie să fie preocupată numai acea parte a intelectualității care lucrează în domeniul juridic și, eventual, cei care sunt interesați s-o eludeze sau care chiar au încălcat-o intrând în conflict cu ea.

Ceilalți au alte probleme de rezolvat, de muncă, de familie, de școală.

Așa să fie?

O societate bazată pe statul de drept – are la bază democrația – existența mai multor partide politice, alegeri libere, separația puterilor în stat, etc.

Civilizația s-a format și există mai puternică numai când există și dictatura, dar numai cea a LEGII – respectiv supremația legii care înlătură dezordinea, abuzul, anarhia. „Niciodată nu vor fi respectate legile într-un stat unde nu există frică”, spunea Sofocle.

Viața noastră este condusă între cele două limite ale sale, nașterea și moartea, de norme morale și juridice.

Normele morale au luat ființă odată cu apariția primelor colectivități umane. Fără reguli de comportare în colectivitate, aceasta n-ar fi apărut și nu s-ar fi dezvoltat de-a lungul istoriei.

Normele morale s-au transmis prin tradiții, prin obiceiuri și s-au respectat de bunăvoie.

Reguli ca cele de a saluta pe strădă, de a respecta pe bătrâni, de a apăra pe cel nevoiaș, dacă sunt încălcate, nu sunt pedepsite decât eventual prin blamul comunității.

În momentul în care au apărut sistemele de conducere ale statului normele morale au devenit obligatorii prin hotărârile celor care conduceau. Ele s-au transformat în norme juridice.

Normele juridice moderne s-au extins reglementând o cvasitotalitate de raporturi sociale ocrotind societatea în întregul ei. Societatea are însă și valori foarte importante, fundamentale. Ele sunt țara, forma de stat, viața, integritatea corporală, sănătatea, proprietatea, libertatea, justiția.

Acestea trebuie apărate pentru ca omul să se simtă în siguranță.

Apărarea acestor valori sociale se face și prin constrângere dacă este cazul, și anume, prin forța de constrângere a statului.

Fiecare cetățean este obligat să știe că există anumite norme obligatorii, care trebuie să fie respectate pentru a se putea feri de consecințele negative la care ar fi expus în cazul eludării legii.

Magistrații și polițiștii, încă de la începutul carierei lor trebuie să se aplece cu mare atenție în cunoașterea legii pentru că numai cunoscând-o bine o pot aplica cu inima împăcată că nu au greșit. Fr. Bacon spunea că „se cuvine ca judecătorii să aibă în mâini cartea legii, iar în inimă spiritul legii.”

Funcționarul public, mai ales cel care va lucra în administrație, va avea datoria de a aduce la cunoștința publicului legile, a le explica cetățenilor conținutul lor, dar și a le aplica corect.

Avocații, notarii, jurisconșulții, nu pot, în activitatea lor practică, să nu cunoască foarte bine dreptul și să-l aplice cu conștiința împăcată că au servit cu loialitate clientul îndeplinindu-și o datorie de conștiință

Este foarte important pentru că, numai cunoscând legile, cetățenii le vor respecta mai ușor, vor fi mai pregătiți să nu se abată de la ele.

Auzim mereu pronunțându-se cuvinte ca *infracțiune, infractor, pedeapsă*, dar care sunt folosite fără a li se cunoaște semnificația corectă.

Crainicii sportivi, transmitând un meci de fotbal, deseori spun că jucătorul X. a comis o infracțiune lovind cu mâna balonul, sau arbitrul, foarte îngăduitor, a trecut cu vederea numeroase infracțiuni comise produse în teren.

În mintea multor oameni, unii chiar cu pregătire superioară cred că orice abatere de la regulile de conviețuire socială este o infracțiune.

Aceste exagerări demonstrează utilitatea însușirii unor elemente de bază din științele juridice – inclusiv disciplinele penale și procesual penale – mai ales de către studenții de la facultățile de drept sau cu profil economic, administrativ și chiar pedagogic.

Numai studiind cu răbdare legile, între care și legea penală care ocupă un loc aparte, se pot găsi soluțiile juste ale diverselor probleme, se poate dezvolta responsabilitatea, spiritul de răspundere al fiecăruia, se va înțelege necesitatea însușirii îndatoririlor sociale.

Noul Cod penal al României cuprinde noi soluții care sunt acceptate pe plan european referitoare la instituții de drept cum sunt infracțiunea, sistemul cauzelor justificative și al celor de neimputabilitate ori răspunderea penală a persoanei juridice, participația, sistemul sancționator corelat cu sistemul legislației penale europene.

Prin adoptarea noului Cod penal s-a realizat o punere de acord a prevederilor acestuia cu cerințele Constituției României adoptată la 21.XI.1991 și revizuită la 23.X.2003, Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității

transnaționale, Convenției internaționale privind exprimarea finanțării terorismului, Recomandării Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei nr.R (92) 16 referitoare la regulile europene privind sancțiunile și măsurile aplicate în comunitate sau recomandării R (2001) 16 privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale sau deciziei cadru privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile ori a celei privind combaterea traficului de ființe umane.

Actuala lege penală reflectă în tot cuprinsul ei reglementări moderne ale legislației europene la care am aderat cu toate structurile economice, juridice, administrative, etc.

Așadar ce este legea penală?

Pentru a răspunde la această întrebare suntem obligați să definim noțiunea de lege.

Legea are un înțeles larg și unul restrâns:

a) *În înțelesul larg*, legea constituie totalitatea normelor juridice prin care sunt reglementate raporturile sociale de interes major și care sunt aduse la îndeplinire prin forța coercitivă a statului.

Se înscriu în această noțiune hotărârile elaborate de consiliile comunale și județene, ordinele miniștrilor, deciziile prefectilor, hotărârile de guvern.

b) *Legea, în înțeles restrâns*, este acel act normativ votat de Parlament și promulgat de Președinte, care reglementează raporturi economico-sociale, politice de cel mai mare interes și a cărei impunere se face, dacă e cazul, și prin aplicarea unor pedepse.

Actualul Nou Cod Penal¹, în continuare C.pen., adoptat prin Legea nr.286 din 17 iulie 2009 și publicat în M. Of. nr.510 din 24 iulie 2009 împarte principiul de bază al dreptului penal, cel al LEGALITĂȚII, în două, și anume: cel al LEGALITĂȚII INCRIMINĂRII și cel al LEGALITĂȚII SANCTIUNILOR DE DREPT PENAL.

Legea penală conform art.1 din Codul penal „prevede faptele care constituie infracțiuni”, iar potrivit alin.2 al aceluiași articol se prevede că „nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită”.

Am citat art. 1 din Codul penal care consacră principiul „nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege” adică principiul LEGALITĂȚII INCRIMINĂRII.

Referindu-ne la LEGALITATEA SANCTIUNILOR DE DREPT PENAL „legea penală prevede pedepsele aplicabile și măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum și măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală” ([art.2 alin.(1) C. pen.]).

Conform acestui principiu, nimeni nu poate fi făcut răspunzător pentru fapte pe care legea nu le consideră infracțiuni la data săvârșirii lor (nici o incriminare fără lege) și nicio pedeapsă, măsuri educative ori de siguranță nu se aplică decât dacă sunt prevăzute de legea penală în momentul săvârșirii infracțiunii (art.2 alin. 2 C. pen.)

Acest principiu a constituit un progres deosebit în gândirea juridică, fiind consacrat prima dată în „Declarația drepturilor omului și cetățeanului” în timpul revoluției franceze din anul 1789.

Prima constituție care l-a înscris în prevederile sale a fost Constituția franceză de la 1793 și apoi și celelalte constituții europene și de pe alte continente.¹

Rolul primordial aparține ilumiiniștilor – Cesare Beccaria, Voltaire, Rousseau, Diderot.

Legalitatea incriminării și a pedepselor este și o aplicare a principiului separației puterilor în stat.

Numai puterea legislativă poate stabili care fapte sunt infracțiuni.

Numai puterea judecătorească poate constata ce faptă a comis o anume persoană, dacă este vinovată și ce pedeapsă va suferi aceasta.

B. Dreptul penal, știință modernă a dreptului

Codul penal și legile penale speciale sunt cuprinse în dreptul penal ca ramură, reglementând un ansamblu de norme juridice privind relațiile sociale ce iau naștere în acțiunea generală a statului de prevenire și combatere a criminalității, norme care stabilesc ce fapte sunt infracțiuni, pedepsele aplicabile precum și condițiile de aplicare și executare a acestora.

S-a definit, astfel, dreptul penal ca fiind totalitatea „*normelor juridice care reglementează relațiile de apărare socială prin interzicerea ca infracțiuni sub sancțiuni specifice, denumite pedepse, a acțiunilor sau inacțiunilor periculoase pentru valorile sociale, în scopul apărării acestor valori, fie prin prevenirea infracțiunilor, fie prin aplicarea pedepselor persoanelor care le săvârșesc*”².

Dreptul penal este privit fie ca *ramură de drept* ce constituie un sistem de norme juridice ce reglementează relațiile de apărare socială, fie ca *știință a dreptului penal* ce privește acele idei, teorii și concepții cu privire la dreptul penal.

În literatură juridică, dreptului penal i se mai spune și *drept criminal* ce derivă de la cuvântul latin „*crimen*” (crimă), adică faptă infracțională interzisă.

---

¹ A se vedea Legea nr.286 privind Codul Penal, publicată M.Of.Parte a I-a, nr.286 din 24 iulie 2009 cu modificările și completările ulterioare.

² C. Bulai - Manual de drept penal, Partea generală, Ed.ALL Beck, București, 1997. p.2.

„Dreptul penal” are ca sorginte cuvântul latin „poena” ce înseamnă pedeapsă, deci sancțiunea aplicabilă pentru fapta interzisă.¹

Putem da o definiție dreptului penal considerându-l *ca un sistem de norme juridice care reglementează relațiile de apărare socială prin interzicerea ca infracțiuni a faptelor socialmente periculoase pentru valorile sociale cărora li se aplică pedepse, în scopul apărării valorilor sociale și a prevenirii infracțiunilor prin aplicarea pedepselor celor care au înfrânt legea penală.*

C. Obiectul dreptului penal

Obiectul dreptului penal îl constituie relațiile de apărare socială ce se nasc între membrii societății pentru respectarea de către aceștia a unor valori cum sunt, societatea în întregul ei, liniștea și ordinea publică, persoana cu toate drepturile sale.

Majoritatea teoreticienilor dreptului penal consideră că obiectul dreptului îl constituie relațiile de apărare socială, însă nu toți au același punct de vedere cu privire la întinderea acestora.

Astfel, prof. I. Oancea susține că obiectul dreptului penal îl constituie relațiile de represiune penală care se stabilesc după săvârșirea infracțiunii între stat și infractor prin care statul are dreptul și obligația de a trage la răspundere penală pe infractor, iar acesta are obligația să suporte pedeapsa dar și dreptul de a suporta numai pedeapsa ce i s-a aplicat.

Această opinie este criticabilă pentru că reduce dreptul penal doar la relațiile de represiune penală și nu ține seama de *rolul preventiv al dreptului penal.*

V. Dongoroz, încă din 1939, a respins teza caracterului pur sancționator al dreptului penal.

Într-o altă opinie, dominantă azi, a aceluiași ilustru profesor V. Dongoroz, se arată că obiectul dreptului penal cuprinde relațiile de apărare socială ce se nasc nu din momentul săvârșirii faptei, ci din momentul intrării în vigoare a legii penale acordând dreptului penal un rol *preponderent preventiv în apărarea acestora.*

D. Trăsăturile caracteristice ale dreptului penal

a. Caracterul autonom

Dreptul penal are un obiect propriu de cercetare, relații proprii de reglementare, relații de apărare socială, relații care nu fac obiectul altei ramuri de drept.

În unele domenii ale vieții sociale numai dreptul penal ocrotește interese ce nu sunt apărate de nici o ramură de drept, spre exemplu, respectul cuvenit morților (infracțiunea de profanare de cadavre sau morminte – art. 383 C. pen.), sentimentul de milă față de persoanele lipsite de ajutor a căror viață este în

¹ C. Mitrache - Drept penal român, Partea generală, Casa de Editură și presă “Șansa” SRL, București, 1994, p.7.